

FAGSKOLELÆRERUTDANNING – EN VURDERING

Notat til Nasjonalt Fagskoleråd om behov, tiltak og anbefalinger for pedagogisk kompetanse i fagskolen

Sammendrag

Dokumentet gir en vurdering av behovet for å styrke pedagogisk kompetanse i fagskolen. Det presenterer konsekvenser av nye krav, foreslår tiltak for grunnutdanning og etter- og videreutdanning, og gir anbefalinger til Nasjonalt Fagskoleråd for å sikre kvalitet og praksisnær undervisning.

Innhold

Sammendrag	3
Oppsummering av foreslåtte tiltak	3
Mandat og gruppas sammensetning	4
Arbeidsgruppas medlemmer:	4
Sekretariat:	4
Metode.....	5
1.0 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn.....	6
1.2 Avgrensning og definisjoner	7
1.2.1 Fagskolens egenart	7
1.2.2 Fagskolelæreren	8
1.2.3 Formell og ikke-formell utdanning	8
1.3 Fagskolesektorens utvikling og nye rammer	9
2.0 Funn.....	10
2.1 Internasjonal forskning	10
2.2 Om fagskolelærere i høyere yrkesfaglig utdanning	10
2.3 Fagskolelærerenes kompetansekrav – to dimensjoner	11
2.4 Pedagogiske utdanningstilbud for fagskolelærere.....	11
2.5 Rapport fra Nasjonalt fagskoleråd om pedagogisk utdanningstilbud for lærere i fagskolen, 2020	12
3.0 Arbeidsgruppa (2025) sin vurdering	13
3.1 Hvem er fagskolelæreren.....	13
3.2 Vurdering av fagskolelærerenes pedagogiske kompetanse.....	13
3.1.1 Krav til pedagogisk kompetanse bør variere.....	14
3.3 Vurdere behov og foreslå tiltak for etter- og videreutdanning (EVU)	14
3.3.1 Hvorfor EVU er nødvendig.....	15
3.3.2 Prinsipper for EVU.....	15
3.3.3 Organisering og gjennomføring.....	15
3.3.4 Sammenheng med fagskolelærerutdanning	16

3.4 Hva skal fagskolelærerutdanning være?.....	16
3.4.1. Grunnleggende formell lærerutdanning for fagskolelærere ved universitet eller høyskole.....	16
3.4.2 Korte formelle og ikke-formelle moduler/kurs som gir grunnleggende pedagogisk og fag-didaktisk innsikt.....	17
3.5 Tiltak for å styrke pedagogisk utdanning for fagskolelærere	17
3.5.1 Tiltak for fleksibilitet og kvalitet.....	17
3.5.2 Mulige strategiske veivalg	19
3.5.3 Oppfølging.....	19
3.6 Vurdering av mulig plassering av fagskolelærerutdanning i ny felles rammeplan....	19
3.6.1 Mulige løsninger	21
4.0 Konsekvenser	22
5.0 Forslag oppsummert	23
6.0 Anbefalinger til Nasjonalt fagskoleråd.....	24
Kilder:	25

Sammendrag

Dette dokumentet er utarbeidet av Arbeidsgruppe IV, nedsatt av Nasjonalt Fagskoleråd, for å vurdere hvordan pedagogisk kompetanse for fagskolelærere kan styrkes. Bakgrunnen er regjeringens forslag i fagskolemeldingen (Meld. St. 11, 2024–2025) om å åpne for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6 og 7 i NKR. Dette stiller nye krav til fagmiljøene og til lærerkompetanse.

Arbeidsgruppen har analysert dagens situasjon, internasjonal forskning og fagskolenes egenart. Dokumentet drøfter konsekvenser av nye krav, foreslår tiltak for grunnutdanning og etter- og videreutdanning (EVU), og gir anbefalinger til Nasjonalt Fagskoleråd.

Hovedgrepene er:

- Utvikling av en nasjonal fagskolelærerutdanning (PPU-F) med modulbasert struktur.
- Differensierte kompetansekrav basert på stillingsstørrelse og fagområde.
- Fleksible EVU-tilbud med praksisnær læring og digital tilrettelegging.
- Incentiver og tilrettelegging for kompetanseheving.
- Vurdering av rammeplan og nasjonale retningslinjer for pedagogisk kompetanse.

Tiltakene skal sikre kvalitet, fleksibilitet og arbeidslivsrelevans i fagskoleutdanningene, og bidra til at fagskolene møter nye krav uten å miste sin praksisnære profil.

Oppsummering av foreslåtte tiltak

- Utvikle PPU-F (60 stp) tilpasset fagskolens egenart, modulbasert og tilgjengelig nasjonalt.
- Minimumskrav: 30 stp for lærere i faste stillinger; korte kurs/moduler for små stillinger.
- EVU: modulbaserte, hybride løsninger med praksis på egen arbeidsplass.
- Incentiver: stipend til lærere, tilskudd til fagskoler, fri med lønn for utdanning.
- Nasjonale rammer eller felles rammeplan vurderes.
- Tilleggskompetanse for undervisning på nivå 6 og 7 (FoU og styringsdokumenter).

Mandat og gruppas sammensetning

Nasjonalt Fagskoleråd nedsatte i juni 2025 relevante arbeidsgrupper for å følge opp fagskolemeldingen. Gruppene fikk et åpent mandat og stor frihet til å organisere arbeidet.

Arbeidsgruppe IV fikk i oppdrag å:

- Vurdere behov og foreslå tiltak for å styrke pedagogisk utdanning for fagskolelærere.
- Vurdere behov og tiltak for etter- og videreutdanning (EVU).
- Vurdere mulig plassering av fagskolelærerutdanning i ny felles rammeplan for lærerutdanninger.

Foreløpig utkast ble lagt frem for Nasjonalt Fagskoleråd 21. oktober 2025.

Arbeidsgruppas medlemmer:

Elin Dahling – HØY

Svein Ove Dyrdal – HØY

Ingeborg Lovise Tyse – Utdanningsforbundet (*Vara: Kristin Vik*)

Arvid Ellingsen – LO

John Øivind Eggesbø – NFFL

Marit Wiraas – Kompetanseforbundet

Siv Jacobsen – FFF (*Vara: Heidi Moss*)

Kristoffer Myklebust Egset – ONF

Sekretariat:

Synne Grønvold Øverland – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Metode

Arbeidsgruppen har arbeidet gjennom en kombinasjon av fellesmøter og individuelt arbeid:

- Felles arbeidsdokument i Teams for tekstbidrag og diskusjon.
- Fordeling av tema mellom medlemmer, med arbeid i mindre grupper eller individuelt.
- Digitale arbeidsmøter for avsjekk og innspill.
- Varsling av oppdateringer via e-post.
- Foreløpig utkast og endelig notat renskrevet av korrekturleser.
- Endelig utkast godkjent av arbeidsgruppen før innsending til Nasjonalt Fagskoleråd.

Fagskolelærerutdanning – en vurdering

1.0 Innledning

Fagskolene har en sentral rolle i å dekke arbeidslivets kompetansebehov gjennom praksisnær utdanning. Regjeringens forslag om å åpne for utdanninger på nivå 6 og 7 i NKR innebærer et nytt opptrinn for sektoren og stiller skjerpede krav til fagmiljøene. Pedagogisk kompetanse blir avgjørende for kvalitet og relevans i undervisningen. Dette dokumentet gir en vurdering av behovet for å styrke fagskolelærerutdanningen, foreslår tiltak for grunnutdanning og EVU, og gir anbefalinger til Nasjonalt Fagskoleråd.

1.1 Bakgrunn

I Meld. St. 11 (2024–2025), Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning (heretter omtalt som «fagskolemeldingen»), foreslår regjeringen følgende tiltak om fagskolelærerutdanningen:

- Tiltak 7 Ta initiativ til at fagskolelærerutdanningen styrkes og er tilgjengelig over hele landet

Fagskolemeldingen har ingen utdyping av hvordan fagskolelærerutdanning skal styrkes. Nasjonalt fagskoleråd mener at regjeringens forslag om å åpne for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6 og 7 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) gjør det nødvendig å se på kravene som stilles til faglig kompetanse for fagskolelærere. Fagskolelærernes spesifikke fagkompetanse, og fagmiljøet ved fagskolen må ivareta en utvikling av utdanningstilbud på nivå 6 og 7 med et mer komplekst læringsutbytte enn i dag.

Nasjonalt Fagskoleråd har derfor satt ned en arbeidsgruppe som skal gi et innspill til fagskolelærerutdanning. Dette er i tråd med Nasjonalt Fagskoleråd sitt mandat om å gi råd til Kunnskapsdepartementet i spørsmål om høyere yrkesfaglig utdanning i Norge. I tillegg må fagskolene selv forberede seg på økte krav. Her bør særlig fagskolenes styrer vurdere hva som er nødvendige og hensiktsmessige krav ut fra utdanningenes egenart og studentenes bakgrunn.

Arbeidsgruppen som Nasjonalt Fagskoleråd har satt ned skal ifølge mandatet se på:

- Forslag til konkrete tiltak for å styrke pedagogisk utdanning for fagskolelærere
- Vurdere behov og foreslå tiltak for etter- og videreutdanning for fagskolelærere

- Vurdere mulig plassering av fagskolelærerutdanning i Felles rammeplan for lærerutdanningene.

Men før vi kommer inn på dette, vil vi gi en generell beskrivelse av status for og krav til det å være fagskolelærer i høyere yrkesfaglig utdanning (HYU) i dag.

1.2 Avgrensning og definisjoner

Dette er arbeidsgruppas forsøk på å definere fagskolens egenart og hvem fagskolelæreren er. For å skape en forståelse av hva vi mener er viktig for fagskolen og hvem vi snakker om i dokumentet.

1.2.1 Fagskolens egenart

Fagskolen blir ofte omtalt som “arbeidslivets skole” fordi den er så tett på arbeidslivet.

I Lov om høyere yrkesfaglig utdanning så heter det at fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak.

Fagskoleutdanning skal være praksisnær og imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet. Fagskoleutdanning skal bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt og være i samsvar med relevante pedagogiske, etiske, kunstfaglige og vitenskapelige prinsipper.

I proposisjonen til loven understrekes det at fagskoleutdanning skal være praksisnær og imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet. Formålet er også å sikre at fagskoleutdanningen skal være et likeverdig og reelt alternativ til utdanning ved universiteter og høyskoler. Begrepet "høyere yrkesfaglig utdanning" ble valgt nettopp for å tydeliggjøre fagskoleutdanningens plass i utdanningssystemet og synliggjøre dens betydning for samfunnet. (OTP-47 2017-2018 Forslag til lovedtak Fagskoleloven)

Dagens Samfunnsoppdrag kan derfor oppsummeres som å tilby høykvalitets, praksisnær yrkesutdanning som dekker samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå

Fagskolens egenart er slik sett en kombinasjon av arbeidslivsorientering, yrkesfaglig tyngde og fleksible læringsformer som gir relevant kompetanse for voksne studenter. Dette kan defineres slik:

- **Arbeidslivsrettet formål** – utdanningene skal være praksisnære og tett koblet til bransjenes kompetansebehov.

- **Praksisnær læring** – læringsformer som case, simulering og prosjektarbeid, med vekt på anvendelse i arbeidslivet.
- **Yrkesfaglig profil** – undervisningen bygger på oppdatert yrkeserfaring og spesifikk fagkompetanse.
- **Fleksibilitet og tilpasning** – tilbudene skal kunne tilpasses voksne studenter med variert bakgrunn, ofte i kombinasjon med arbeid.
- **Digital og hybrid organisering** – stor andel nettbaserte eller kombinerte studietilbud for å sikre nasjonal tilgjengelighet.

1.2.2 Fagskolelæreren

En fagskolelærer er en yrkesfaglig ekspert med pedagogisk kompetanse som underviser voksne studenter i praksisnære utdanninger på nivå 5 i NKR.

Fagskolelæreren er en underviser i høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleutdanning) som kombinerer:

- **Yrkesfaglig kompetanse** – oppdatert erfaring fra arbeidslivet og spesifikk fagkompetanse innen sitt område.
- **Utdanningsfaglig kompetanse** – pedagogiske, didaktiske og digitale ferdigheter som sikrer kvalitet i undervisningen.
- **Praksisnær tilnærming** – evne til å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning med utgangspunkt i arbeidslivets behov og studentenes erfaringer.
- **Fleksibilitet** – tilpasning til ulike undervisningsformer, inkludert nettbaserte og hybride studietilbud.

1.2.3 Formell og ikke-formell utdanning

Formell utdanning definisjon: Utdanning som er strukturert innenfor offentlige lover og forskrifter, og som fører til offisiell kvalifikasjon med dokumenterte læringsutbytter i NKR. Dette omfatter formelle kvalifikasjoner som skole-, videregående- og høyere utdanning, inkludert fagskoleutdanning (NOKUT, u.å-a).

Ikke-formell utdanning definisjon: Organiserte læringsaktiviteter som ikke faller innenfor formelle utdanningslover, og som ikke gir formelle kvalifikasjoner eller studiepoeng. Eksempler inkluderer kurs, seminarer og opplæringstiltak utenfor det formelle utdanningssystemet, ofte med kursbevis, men ikke kvalifikasjon i NKR (NOKUT, u.å-b).

Det vil si at formell utdanning fører til dokumentert kompetanse gjennom offisielle kvalifikasjoner og studiepoeng, mens ikke-formell utdanning styrker kompetanse gjennom organiserte læringsaktiviteter uten formell dokumentasjon eller studiepoeng.

1.3 Fagskolesektorens utvikling og nye rammer

Fagskolesektoren har gått gjennom et paradigmeskifte, tydeligst ved innføringen av den nye fagskoleloven fra 2018. Da ble fagskoleutdanning definert som høyere yrkesfaglig utdanning og fikk en organisering og studentstatus som var mer lik den i UH-sektoren. Antallet studenter har økt kraftig, og det er en tydelig politisk vilje til å bruke fagskolene som virkemiddel for å oppfylle et sentralt samfunnsmandat.

Når vi nå arbeider for å utvikle fagskoleutdanningene videre, er det viktig å se dette i lys av den nye plattformen sektoren står på. Fagskolene skal i økende grad utvikles som paralleller til universitets- og høyskoleinstitusjonene. Dette innebærer at sektoren må utfordre tidligere praksiser og uklare grenser mot videregående opplæring på NKR-nivå 4 – særlig for offentlig eide fagskoler, hvor undervisningspersonell ofte har arbeidet på både nivå 4 og 5.

Med fagområdeakkreditering, institusjonsakkreditering og økende grad av autonomi, beveger fagskolene seg i retning av å bli selvstendige institusjoner på linje med UH-sektoren. Fagskolemeldingen fra 2025 peker videre mot å etablere utdanninger på NKR-nivå 6 og 7, og fagskolenes status som tertiær utdanning skal ytterligere forsterkes. Vi står dermed foran enda et paradigmeskifte, et nytt opptrinn for sektoren i løpet av det kommende tiåret.

2.0 Funn

Fagskolemeldingen har ingen utdyping av hvordan fagskolelærerutdanning skal styrkes. Nasjonalt fagskoleråd mener at regjeringens forslag om å åpne for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6 og 7 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) gjør det nødvendig å se på kravene som stilles til faglig kompetanse for fagskolelærere. Fagskolelærernes spesifikke fagkompetanse, og fagmiljøet ved fagskolen må ivareta en utvikling av utdanningstilbud på nivå 6 og 7 med et mer komplekst læringsutbytte enn i dag.

2.1 Internasjonal forskning

Internasjonal forskning viser at pedagogisk kompetanse er avgjørende for kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning, både for læringsutbytte, arbeidslivstilknytning og utvikling av generiske ferdigheter (OECD, u.å.; CAQA, 2025). Studier dokumenterer at:

- Pedagogisk skoling gir bedre undervisningskvalitet og styrker studentenes ferdigheter og motivasjon (Migration Letters, u.å.).
- Kompetanse må omfatte evne til å tilrettelegge praksisnære og engasjerende læringsopplegg, inkludert simuleringer og prosjektbasert læring (Frontiers in Education, 2024).
- Strukturerte opplæringsprogrammer på over 25 studiepoeng har best effekt på undervisningskvalitet og integrering av arbeidslivsrelevante ferdigheter (ScienceDirect, 2025; Tandfonline, 2023).

2.2 Om fagskolelærere i høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskolemeldingen gir en oppdatert beskrivelse av fagskolelærernes rolle og kompetansekrav. I 2023 var det nesten 1 500 lærere ved norske fagskoler, og nær halvparten er over 50 år. Dette innebærer et kommende generasjonsskifte samtidig som sektoren vokser raskt, noe som gir et stort behov for rekruttering av nye lærere.

Meldingen understreker at utdanningsfaglig kompetanse er avgjørende for kvaliteten i undervisningen og for at studentene oppnår relevant læringsutbytte. For akkreditering av utdanningstilbud kreves det at fagmiljøet har både spesifikk fagkompetanse og utdanningsfaglig kompetanse. Denne kompetansen omfatter pedagogiske, didaktiske og digitale ferdigheter, samt annen relevant kompetanse.

Fagskolene skal være tett på arbeidslivet og kontinuerlig tilpasse utdanningstilbudene til skiftende og nye kompetansebehov. Lærernes nærhet til arbeidslivet trekkes frem som en

sentral forutsetning for kvaliteten, og det må derfor finnes pedagogiske utdanningstilbud tilpasset fagskolelærernes behov. Dette krever at fagskolene rekrutterer lærere med relevant fagkompetanse og oppdatert yrkeserfaring, samtidig som de sikrer at fagmiljøet har tilstrekkelig utdanningsfaglig kompetanse. Pedagogisk kompetanse i fagmiljøet er en nøkkel for å sikre kvalitet og relevans i undervisningen.

2.3 Fagskolelærerens kompetansekrav – to dimensjoner

Fagskolelærernes kompetansekrav består av to hoveddimensjoner: yrkesfaglig kompetanse og utdanningsfaglig kompetanse. Kravet til yrkesfaglig kompetanse innebærer at fagmiljøet samlet skal ha personer med minimum fagskoleutdanning og oppdatert yrkeserfaring. Dette sikrer at utdanningene er faglig oppdaterte og holder høy kvalitet. Fagskolemeldingen fremhever at lærernes nærhet til arbeidslivet er avgjørende, og tall fra OsloMet (2018) viser at 40 prosent av lærerne har ansettelse i en annen næring, hvorav 300 har full stilling i arbeidslivet parallelt med undervisning. I tillegg har alle lærere relevant yrkeserfaring, hvorav 93 prosent har mer enn tre års erfaring. Fagskolelærere oppdaterer seg jevnlig faglig gjennom egenstudier, samarbeid med bransjen, faglig utviklingsarbeid og kurs.

Den andre dimensjonen er utdanningsfaglig kompetanse. Fagskoletilsynsforskriften krever at alle utdanningstilbud har en ansvarlig med kompetanse til å fremme studentenes læring. Denne kompetansen kan være pedagogisk, didaktisk, digital eller annen relevant kompetanse. Rollen til den utdanningsfaglige ansvarlige er å støtte fagpersoner som underviser når de selv ikke har slik kompetanse. Det finnes flere utdanninger som gir relevant kompetanse, blant annet praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfaglærere (PPU-Y), praktisk-pedagogisk utdanning for universitets- og høyskolekandidater (PPU), samt andre pedagogiske utdanninger. Om lag halvparten av fagskolelærerne har en pedagogisk utdanning, men det er store forskjeller mellom offentlige og private fagskoler (60 prosent mot 30 prosent). PPU-Y er den vanligste bakgrunnen, med 18 prosent av lærerne, mens 10 prosent har annen pedagogisk utdanning. I tillegg har 77 prosent universitets- eller høyskoleutdanning, og 27 prosent har fag- eller svennebrev, en andel som har økt siden 2018. Rundt en femtedel har høyere yrkesfaglig utdanning, særlig innen tekniske fag.

2.4 Pedagogiske utdanningstilbud for fagskolelærere

Den pedagogiske opplæringen som tilbys fagskolelærere, må være tilpasset både fagenes egenart og tradisjoner, samt studentenes behov. OsloMet tilbyr i dag en videreutdanning

spesielt utviklet for fagskolelærere – Praktisk pedagogikk for fagskolen (PPF). Utdanningen er organisert med en samling i starten og en i slutten av semesteret, kombinert med nettbaserte aktiviteter mellom samlingene. Denne modellen gjør tilbudet tilgjengelig for lærere fra hele landet, og OsloMet har i enkelte tilfeller gjennomført lokale samlinger i samarbeid med fagskoler. Til tross for at det kun er 35 studieplasser, har søkertallet de siste årene ligget mellom 90 og 146.

Fagskolene besitter den spesifikke fagkompetansen og erfaringen med praksisnær utdanning. Flere fagskoler har derfor utviklet egne interne kurs med vekt på planlegging og gjennomføring av undervisning. Slike tiltak bidrar til å styrke det pedagogiske læringsmiljøet ved institusjonen og fungerer som et supplement til forskningsbaserte pedagogiske utdanningstilbud.

2.5 Rapport fra Nasjonalt fagskoleråd om pedagogisk utdanningstilbud for lærere i fagskolen, 2020

Fagskolemeldingen foreslår som nevnt tidligere at regjeringen vil ta initiativ til at fagskolelærerutdanningen styrkes og er tilgjengelig over hele landet. En tidligere rapport, laget av Nasjonalt Fagskoleråd i 2020, handlet om «Pedagogisk utdanningstilbud for lærere i fagskolen» og har blitt oversendt Kunnskapsdepartementet. Rapportens hovedbudskap var å styrke de formelle kravene til pedagogisk kompetanse for lærere i fagskolen. De viktigste anbefalingene fra arbeidsgruppa var:

- at fagskolelærere i fast stilling bør ha minimum pedagogisk kompetanse på 10 studiepoeng eller 200 timers grunnleggende utdanning/kurs.
- at det bør utvikles pedagogiske tilbud for fagskolelærere som vektlegger voksenpedagogikk, praktiske didaktiske ferdigheter, nettpedagogikk og undervisningskompetanse i tillegg til relevant lovverk for fagskolen.
- at det gis gode stipendordninger for fagskolelærere som tar PPU-Y og tilskuddsordninger for fagskoler som tilbyr pedagogiske utdanninger/kurs.
- at fagskoler bør kunne tilby pedagogiske utdanninger/kurs for fagskolelærere og at det på sikt bør åpnes for at fagskolene selv kan ta ansvar for å tilby fagskolerelevante deler av PPU-Y, dersom rammeplanen revideres.

3.0 Arbeidsgruppa (2025) sin vurdering

3.1 Hvem er fagskolelæreren

Begrepet fagskolelærer omfatter alle som underviser i fagskolen, uavhengig av ansettelsesform eller om de har formell lærerutdanning. Dette inkluderer faste ansatte, timelærere og innleide fagpersoner fra arbeidslivet. Fagskolelæreren er derfor ikke én homogen gruppe, men et mangfold av roller og kompetanser som sammen utgjør fagmiljøet.

Fagskolelærere har svært ulik bakgrunn – fra universitets- og høyskoleutdannede med pedagogisk kompetanse til fagspesialister med lang yrkeserfaring. Dette mangfoldet er en styrke for fagskolenes praksisnære profil og gir studentene tilgang til oppdatert kunnskap fra arbeidslivet. Kompetansekravene må derfor ta hensyn til denne variasjonen og stilles til fagmiljøet samlet, ikke til hver enkelt lærer.

Fagskolen har en særskilt rolle i utdanningssystemet, med et tydelig arbeidslivsrettet formål. Denne egenarten påvirker lærerrollen og stiller krav til fleksibilitet, praksisnær undervisning og tett samarbeid med arbeidslivet.

3.2 Vurdering av fagskolelærernes pedagogiske kompetanse

En lærerutdanning for fagskolelærere må være tilpasset fagskolens egenart og ivareta fagskolelærernes sammensatte behov for pedagogisk kompetanse. I rapporten «Kvalitetsbegreper i høyere yrkesfaglig utdanning (2025)» beskriver NIFU «kvalitet som fagmiljøets kompetanse» - en av i alt syv kvalitetsområder. Kvalitet i dette perspektivet er fagmiljøer som «kombinerer underviserrollen med en sterk fagtilhørighet». Denne «todelte identiteten» utdypes videre som en solid yrkesfaglig erfaring sammen med utdanningsfaglig kompetanse, nettpedagogisk kompetanse og evne til å utvikle undervisning i samspill med arbeidslivet (NIFU, 2025).

Arbeidsgruppen mener at pedagogisk og didaktisk kompetanse er kjernen i utdanningsfaglig kompetanse. Læreren må kunne planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning med hensyn til studentenes erfaringer og arbeidslivets behov. Dette krever god forståelse for voksenpedagogikk, veiledning og praksisnær læring. I tillegg må fagskolelæreren ha kompetanse om relevant lovverk som gjelder spesifikt for fagskolen.

70% av alle fagskolestudenter deltar i nettbaserte eller hybride studietilbud (NIFU, 2025). Digitalisering av studier kan være et tiltak for å sikre bred og likeverdig tilgang til fagskolestudier over hele landet. Fagskolelærerens profesjonsfaglige digitale kompetanse

og kompetanse i å utvikle god læringsdesign på nett kan derfor bli en sentral del av det som beskrives som fagmiljøets samlede kompetanse.

Slik det er i dag stilles kompetansekravene i fagskolesektoren til fagmiljøet som helhet og ikke til hver enkelt lærer (NOKUT, 2023). Kvalitet betinger da et samarbeid mellom lærere der faglig, pedagogisk og digital kompetanse utfyller hverandre. En implikasjon av dette for en fagskolelærerutdanning er at denne inkluderer kunnskap om kollektiv læring og profesjonsutvikling.

Fagskolene har samtidig ansvar for å tilby oppdaterte og relevante utdanninger i tråd med arbeidslivets kompetansebehov. Dette innebærer at en fremtidig fagskolelærerutdanning også bør omfatte kompetanse i utviklingsarbeid og digital omstilling.

3.1.1 Krav til pedagogisk kompetanse bør variere

Basert på vurderingen over, mener arbeidsgruppen at krav til pedagogisk kompetanse må være fleksible og tilpasses fagskolens egenart. Dette innebærer differensierte krav som tar hensyn til stillingsstørrelse, fagområde og institusjonens størrelse.

For lærere i store og faste stillinger bør det stilles krav om formell utdanningsfaglig kompetanse. Det kan vurderes å ansette på vilkår, slik at nødvendig utdanning gjennomføres innen en fastsatt tidsramme for å oppnå fast ansettelse. For lærere i små eller midlertidige stillinger bør det i stedet tilbys kortere kurs eller moduler i pedagogikk og fagdidaktikk for å gi grunnleggende innsikt. Dette sikrer fleksibilitet og gjør det mulig å hente inn spesialister fra arbeidslivet. For strenge krav til alle lærere kan svekke rekrutteringen av fagpersoner med oppdatert yrkeskompetanse, som er avgjørende for fagskolenes egenart.

Fagskoletilsynsforskriften (§§ 2-3 og 3-2) stiller krav om at alle utdanningstilbud skal ha en utdanningsfaglig ansvarlig og at «mange nok fast ansatte» i fagmiljøet har utdanningsfaglig utdanning. Dette gir rom for å bygge fagmiljøer der ulike kompetanser utfyller hverandre.

3.3 Vurdere behov og foreslå tiltak for etter- og videreutdanning (EVU)

Formålet med EVU må være å bidra til å utvikle faglæreres evne til å planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning som er relevant, praksisnær og tilpasset voksne studenter. Tilbudene må være fleksible og modulbaserte, slik at lærere kan kombinere kompetanseheving med arbeid

3.3.1 Hvorfor EVU er nødvendig

Fagskolelærere utgjør en sammensatt gruppe med ulike bakgrunn, fra universitetsutdannede med pedagogisk kompetanse til fagspesialister med lang yrkeserfaring. Denne variasjonen er en styrke for fagskolenes praksisnære profil, men stiller også krav til fleksible løsninger for kompetanseutvikling.

EVU er nødvendig for å:

- **Sikre kvalitet i undervisningen** gjennom oppdatert pedagogisk og faglig kompetanse.
- **Tilpasse undervisningen til voksne studenter** med yrkeserfaring og behov for praksisnær læring (OECD, u.å.; CAQA, 2025).
- **Styrke digital kompetanse**, ettersom 70 % av fagskolestudentene deltar i nettbaserte eller hybride tilbud (NIFU, 2025).
- **Opprettholde arbeidslivsrelevans** i utdanningene, i tråd med fagskolenes formål.

3.3.2 Prinsipper for EVU

EVU-tilbud bør bygge på prinsipper som sikrer fleksibilitet og relevans. Det innebærer en modulbasert struktur med hybrid undervisning og asynkrone læringsressurser, slik at lærere kan kombinere studier med arbeid. Tilbudene må være praksisnære, der egen arbeidsplass brukes som læringsarena, og fremme samskaping gjennom kollegial læring og samarbeid med arbeidslivet. Digitalisering er en sentral forutsetning, både i form av profesjonsfaglig digital kompetanse og utvikling av nettpedagogiske løsninger. I tillegg må EVU ha tydelig arbeidslivsrelevans, med oppgaver og prosjekter som knyttes til reelle yrkesutfordringer..

3.3.3 Organisering og gjennomføring

EVU-tilbudene bør organiseres som fleksible deltidsstudier som kombinerer samlinger og nettbasert undervisning. Modulbasert oppbygging gjør det mulig å tilpasse omfanget til ulike behov, for eksempel 5, 10, 15 eller 30 studiepoeng. Praksis på egen arbeidsplass bør være en sentral læringsarena, slik at kompetanseutviklingen knyttes direkte til lærerens arbeidshverdag. Oppfølging og støtte underveis kan sikres gjennom digital oppfølging og veiledning. Erfaringsdeling og kollegial læring bør inngå som metode, både i fysiske samlinger og via digitale samarbeidsverktøy, for å styrke refleksjon og samskaping i fagmiljøet.

3.3.4 Sammenheng med fagskolelærerutdanning

EVU skal ikke erstatte en formell fagskolelærerutdanning, men fungere som et supplement og en fleksibel løsning for kompetanseheving. Innholdet bør ta utgangspunkt i de samme kompetanseområdene som lærerutdanningen, men med tilpasset omfang og dybde.

3.4 Hva skal fagskolelærerutdanning være?

Arbeidsgruppen mener at utdanningsfaglig kompetanse må kunne tilegnes på ulike måter, tilpasset fagskolens behov og lærernes ulike roller. Det er behov både for en grunnleggende formell fagskolelærerutdanning og for kortere formelle (NOKU, u.å.-a) og ikke-formelle (NOKUT, u.å.-b) moduler eller kurs som gir innsikt i pedagogikk og fagdidaktikk.

Studietilbudene – uansett om de er lange eller korte, formelle eller ikke-formelle – bør gi kompetanse i sentrale temaer som voksenpedagogikk, yrkesdidaktikk, digital/nettpedagogikk, veiledning og vurdering, samt kunnskap om relevant lovverk der det er aktuelt. Omfang og dybde vil variere, men alle tilbud må ta hensyn til at fagskolestudentene ofte er voksne med yrkeserfaring og derfor krever praksisnær læring og profesjonsfaglig digital kompetanse.

Modulbasert organisering er avgjørende for fleksibilitet, slik at lærere kan ta deler av utdanningen etter behov og kombinere dette med arbeid. Korte moduler/kurs gir rask kompetanseheving og kan fungere som en inngangsport til videre utdanning, mens en full lærerutdanning gir dybde og bredde for lærere i faste stillinger.

3.4.1. Grunnleggende formell lærerutdanning for fagskolelærere ved universitet eller høyskole

Den grunnleggende formelle lærerutdanningen for fagskolelærere bør være forsknings- og erfaringsbasert, med et omfang på 60 studiepoeng, og tilbys av et universitet eller en høyskole. Det fremstår hensiktsmessig å videreutvikle en variant av de rammeplanstyrte utdanningene PPU/PPU-Y-modeller til en praktisk pedagogisk utdanning for fagskole (PPU-F), med innhold og struktur tilpasset fagskolens egenart. En slik modell vil sikre at utdanningen bygger på både forskningsbasert kunnskap og fagskolens praksisnære behov.

Mange fagskolelærere tar i dag «Praktisk pedagogisk utdanning for fagskolelærere» (PPF) ved OsloMet, som gir godt faglig utbytte, men er ikke rammeplanstyrt. En rammeplanstyrt PPU-F vil gi en mer enhetlig og forutsigbar lærerutdanning, samtidig som fleksibilitet og relevans ivaretas.

3.4.2 Korte formelle og ikke-formelle moduler/kurs som gir grunnleggende pedagogisk og fag-didaktisk innsikt

For å sikre fleksibilitet og rekruttering av fagpersoner med oppdatert yrkeskompetanse, må fagskolesektoren tilby korte pedagogiske opplæringsløp. Disse er særlig viktige for lærere i små eller midlertidige stillinger, eller for spesialister hentet fra arbeidslivet. Slike tilbud – både formelle og ikke-formelle – bør gi en praktisk innføring i sentrale pedagogiske prinsipper og fagdidaktikk, slik at alle lærere kan bidra til kvalitet i undervisningen.

Mulige alternativer:

- **Grunnleggende kursmodell:** Et kurs på ca. 200 timer (omtrent 10 studiepoeng) som gir innføring i pedagogikk og fagdidaktikk. Kurset kan organiseres digitalt eller med samlinger og tilpasses lærernes behov.
- **Enkeltstående moduler eller kurs:** Små, fleksible enheter som kan tas separat eller kombineres, og som gir målrettet kompetanse innen spesifikke temaer. Disse kan utvikles av fagskoler med akkreditering, i samarbeid med UH-sektoren, og tilbys digitalt eller som hybridløsninger.

3.5 Tiltak for å styrke pedagogisk utdanning for fagskolelærere

Arbeidsgruppa har diskutert hva utdanningsfaglig kompetanse skal innebære for fagmiljøet ved den enkelte fagskole, og om det er fagskolenes styrer som skal definere dette eller om det vil være hensiktsmessig om det stilles spesifikke krav i lov og forskrift. Arbeidsgruppen mener tiden er inne for å etablere en lærerutdanning som er tilpasset fagskolens egenart. Formålet er å gi lærere grunnleggende pedagogisk kompetanse for arbeid i fagskolen, samtidig som fleksibilitet sikres gjennom modulbaserte løsninger og korte kurs. Tiltakene må balansere behovet for kvalitet med hensynet til rekruttering av fagpersoner med oppdatert yrkeskompetanse.

3.5.1 Tiltak for fleksibilitet og kvalitet

Arbeidsgruppen mener at alle lærere i større stillinger bør få tilbud om fagskolelærerutdanning, og står samlet om de fleste tiltakene. Samtidig finnes det ulike synspunkter i arbeidsgruppen på krav og omfang og fokusområder. Dette fremgår av forslagene nedenfor:

Krav og omfang

- **Minimumskrav for faste stillinger:** De fleste i arbeidsgruppen mener at fagskolelærere i faste og større stillinger bør ha minst 30 studiepoeng i pedagogikk. Enkelte mener det bør være enten 10 studiepoeng / 200-timers kurs eller 60 studiepoeng.
- **Tidsramme:** Lærere i fast stilling uten pedagogisk kompetanse bør fullføre formell lærerutdanning innen to år fra ansettelse.
- **Godskriving:** Annen pedagogisk utdanning kan gi fritak for deler av utdanningen.

Organisering og rammeverk

- **Modulbasert struktur:** PPU-F bør organiseres i moduler eller emnegrupper, slik at lærere i mindre stillinger kan ta enkeltmoduler.
- **Nasjonalt rammeverk:** Det bør utvikles et modulbasert pedagogisk utdanningstilbud med tydelige krav til grunnleggende pedagogisk og didaktisk kompetanse, inkludert profesjonsfaglig digital kompetanse.
- **Fagskolene bør kunne tilby** fagskolerelevante deler av PPU-F, som den yrkesspesifikke delen av yrkesdidaktikk, i samarbeid med UH-sektoren etter revidering av rammeplanen.
- **Fokusområder:** Det bør arbeides videre med utvikling av to sentrale kompetanseområder:
 - **Digital- og nettpedagogisk kompetanse**, gitt den økende andelen nettbaserte og hybride studietilbud, for å sikre kvalitet og engasjerende læringsdesign.
 - **Voksenpedagogikk**, med vekt på prinsipper for læring hos voksne, motivasjon, erfaringsbasert læring og tilrettelegging for studenter med ulik bakgrunn og livssituasjon.

Insentiver

- **Stipendordninger** for fagskolelærere som tar PPU-F.
- **Tilskuddsordninger** for fagskoler som tilbyr pedagogiske utdanninger eller kurs.

3.5.2 Mulige strategiske veivalg

I tillegg til de konkrete tiltakene som er beskrevet i 3.5.1, har arbeidsgruppa diskutert mer langsiktige veivalg for å styrke pedagogisk kompetanse på systemnivå. Disse er ikke gjensidig utelukkende, men kan kombineres eller utvikles parallelt.

Alternativ 1: Nasjonale rammer

Etablere nasjonale rammer som gir styrene et verktøy for å vurdere faglig og pedagogisk kompetanse i fagmiljøet.

Alternativ 2: Lærerutdanning på nivå med PPU/PPU-Y

Utvikle en lærerutdanning med samme omfang og nivå som PPU og PPU-Y (60 studiepoeng). Dette vil:

- Heve statusen til fagskolelærerutdanningen.
- Sikre at utdanningen regnes som godkjent lærerutdanning også i andre skoleslag.
- Plassere utdanningen på nivå 6 (bachelornivå) i NKR, i tråd med fagskolenes nye oppgaver.

Arbeidsgruppa mener det må jobbes videre med spørsmålet om hvordan erfaringsbasert og praksisnært utviklingsarbeid tar form ved utdanninger på nivå 6 og 7 og om dette eventuelt vil medføre behov for kurs og utdanning innen sektoren.

3.5.3 Oppfølging

Arbeidsgruppen mener Nasjonalt Fagskoleråd bør kartlegge om fremtidige krav til pedagogisk kompetanse samsvarer med kravene i universitets- og høyskolesektoren. Dette gjelder kun omfang, ikke innhold, da pedagogisk kompetanse for fagskolelærere må tilpasses fagskolenes egenart. I dag er det opp til fagskolenes styrer å fastsette krav til pedagogisk kompetanse og balansere fagmiljøets samlede kompetanse. Regjeringen har presisert at styrene skal ta en ny vurdering av disse kravene som følge av åpningen for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6 og 7 i NKR (Kunnskapsdepartementet, 2025).

Arbeidsgruppen anbefaler at fagskolene legger til rette for fri med lønn for lærere som tar etter- og videreutdanning, og at praksis knyttet til kompetanseheving kan gjennomføres ved egen skole.

3.6 Vurdering av mulig plassering av fagskolelærerutdanning i ny felles rammeplan

Arbeidsgruppen har sett på ulike alternativer for innplassering av fagskolelærerutdanning i regelverket. Det er ulike synspunkter, og vurderingen viser at det finnes gode argumenter både for og imot. Det blir opp til Nasjonalt Fagskoleråd å avgjøre om det skal sendes en

åpen vurdering til Kunnskapsdepartementet eller om rådet skal enes om en klar anbefaling.

På den ene siden – hvorfor inkludere i rammeplanen?

En ekspertgruppe (2024) har anbefalt å erstatte dagens 11 rammeplaner med én felles rammeplan for alle lærerutdanninger. Rammeplanen skal inneholde en felles del og underkapitler for hver lærerutdanning, med mål om å styrke fellesskapet i lærerprofesjonen og sikre mer tillit og fleksibilitet i fagmiljøene.

Dersom fagskolelærerutdanningen inngår i rammeplanen, vil det gi:

- **Nasjonal standard og kvalitetssikring**, samt forutsigbarhet for institusjoner og lærere.
- **Finansiering og status**, da rammeplanen knyttes til finansieringssystemet for høyere utdanning.
- Mulighet for **modulbasert oppbygging**, der en grunnmodul kan dekke behovet for kortere kurs (200 timer) for lærere i mindre stillinger, mens hele utdanningen gir kvalifikasjon til arbeid i videregående skole.
- Styrket **mobilitet og profesjonsfellesskap**, ved at utdanningen regnes som godkjent lærerutdanning også i andre skoleslag.

På den andre siden – hvorfor ikke inkludere i rammeplanen?

En felles rammeplan for alle lærerutdanninger kan utfordre fagskolenes egenart og praksisnære profil, særlig fordi disse utdanningenes hovedformål er lærerutdanninger for et lavere utdanningsnivå (NKR 3 og 4). Å plassere fagskolelærerutdanningen her kan føre til mindre fleksibilitet for små og/eller private fagskoler. Å inngå i en felles rammeplan kan føre til svekket arbeidslivorientering og økt akademisering.

Et alternativ er å bygge løsningen på prinsippene fra universitets- og høyskolesektoren, der det stilles et generelt krav om utdanningsfaglig kompetanse, men at omfang og innhold defineres av institusjonene. UH-sektoren oppfyller dette gjennom korte kurs (200 timer) eller studieforløp på 10–15 studiepoeng, og fagskolene kan gjøre det samme. Dette gir rom for fleksible modeller, for eksempel:

- **Digitale portaler** med pedagogiske ressurser som forkurs til utdanning eller kurs.
- **Samarbeid med UH-sektoren** om korte, praksisnære studieforløp.

- **Modulbaserte tilbud** som kan bygges ut fra eksisterende videreutdanninger, som PPF ved OsloMet.
- **Institusjonsbaserte løsninger** for fagskoler med akkreditering, alene eller i samarbeid med andre relevante fagskoler eller fagmiljø.

3.6.1 Mulige løsninger

Arbeidsgruppen ser ikke ett entydig svar, men foreslår at det vurderes:

- **Nasjonale rammer eller retningslinjer** som tydeliggjør krav til pedagogisk kompetanse, men gir rom for fleksible modeller.
- **Digital pedagogisk portal** som kan fungere som forkurs til både korte kurs og full lærerutdanning.
- **Modulbaserte tilbud** som kan kombineres med rammeplan eller organiseres lokalt, slik at både små og store fagskoler får tilpassede løsninger.

4.0 Konsekvenser

Åpningen for utdanninger på nivå 6 og 7 i NKR innebærer skjerpede krav til faglig og pedagogisk kompetanse. Dersom fagskolene ikke tilpasser seg, kan konsekvensene bli redusert kvalitet, svekket akkreditering og utfordringer med rekruttering. Internasjonale erfaringer viser at undervisning på høyere nivå ofte krever formell utdanning, noe som kan føre til økt akademisering og risiko for å miste fagskolenes praksisnære profil. Derfor er det behov for grunnleggende lærerutdanning tilpasset fagskolene.

Fagskolenes egenart er kompleks. Dette reiser et viktig spørsmål: Hvordan skal kompetanse opparbeidet gjennom praksis og erfaring vurderes? Eksempler fra Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO) viser at det er mulig å vurdere realkompetanse opp mot læringsutbyttebeskrivelser i en utdanning. Dersom en søker kan dokumentere kompetanse som tilsvarer læringsutbyttet, anses vedkommende som kvalifisert til stillingen. Dette prinsippet har vært avgjørende i kunst- og kulturfag, der formelle utdanninger på dagens nivå ikke har eksistert tidligere, og de fremste fagpersonene har hatt praksisbasert kompetanse fremfor akademisk utdanning. En tilsvarende tilnærming kan være nødvendig for fagskolene for å sikre rekruttering av fagpersoner med oppdatert yrkeserfaring.

Dette understreker behovet for tiltak som sikrer kvalitet og arbeidslivsrelevans uten å gå på bekostning av fagskolenes egenart. Det må fortsatt være rom for praksisnær undervisning og vurdering av realkompetanse, samtidig som nye krav til pedagogisk kompetanse innføres.

5.0 Forslag oppsummert

Arbeidsgruppen foreslår følgende hovedgrep:

1. Grunnutdanning for fagskolelærere

- Videreutvikle en nasjonal lærerutdanning (PPU-F) tilpasset fagskolens egenart, med modulbasert struktur som kan gi 60 studiepoeng utdanning.
- Sikre fleksibilitet gjennom mulighet for enkeltmoduler og korte kurs.

2. Differensierte kompetansekrav

- Minimum 30 studiepoeng for lærere i faste og store stillinger.
- Kortere moduler eller kurs for lærere i små eller midlertidige stillinger.

3. Etter- og videreutdanning (EVU)

- Tilby modulbaserte og hybride løsninger med praksis på egen arbeidsplass.
- Formelle og ikke-formelle moduler/kurs med fokus på yrkesdidaktikk, voksenpedagogikk, digital kompetanse, veiledning og vurdering.

4. Incentiver og tilrettelegging

- Stipendordninger for lærere og tilskudd til fagskoler som tilbyr pedagogiske kurs.
- Fri med lønn for lærere som tar utdanning eller videreutdanning.

5. Rammeverk og nasjonale løsninger

- Vurdere om fagskolelærerutdanning skal inngå i felles rammeplan eller organiseres gjennom nasjonale retningslinjer.
- Utvikle digitale portaler og fleksible modeller for kompetanseheving.
- Utarbeide nasjonale rammer for vurdering av faglig og pedagogisk kompetanse som fagskolenes styrer kan bruke.
- Vurdere tilleggskompetanse innen erfaringsbasert, praksisnær utviklingsarbeid for undervisning på nivå 6 og 7.

6.0 Anbefalinger til Nasjonalt fagskoleråd

Arbeidsgruppen anbefaler at Nasjonalt Fagskoleråd:

- Gir en åpen vurdering til Kunnskapsdepartementet om rammeplansspørsmålet, med fordeler og ulemper ved ulike modeller.
- Tar initiativ til utvikling av en nasjonal modell for fagskolelærerutdanning (PPU-F) som kan tilbys av flere institusjoner, som er modulbasert og som involverer fagskolene.
- Utarbeider retningslinjer for differensierte kompetansekrav tilpasset fagskolenes størrelse og fagområder.
- Kartlegger behov for etter- og videreutdanning og stimulerer til utvikling av fleksible tilbud.
- Vurderer insentivordninger som stipend og tilskudd for pedagogisk kompetanseheving.
- Bidrar til å sikre at fagskolenes egenart ivaretas når utdanninger på nivå 6 og 7 etableres, med praksisnær undervisning som kjerne.

Avslutning:

Tiltakene som foreslås skal sikre kvalitet, fleksibilitet og arbeidslivsrelevans i fagskoleutdanningene. De gir fagskolene mulighet til å møte nye krav på nivå 6 og 7 uten å miste sin praksisnære profil – og styrker fagskolenes rolle som en sentral aktør i høyere yrkesfaglig utdanning.

Kilder:

CAQA. (2025). *Pedagogy in vocational education and training - CAQA Compliance*.

Retrieved from <https://caqa.com.au>

Forskrift om tilsyn med kvaliteten i fagskoleutdanning (Fagskoletilsynsforskriften), FOR-2019-02-01-66.

Frontiers in Education. (2024). *Modeling the development of pedagogical competence in vocational education*. Retrieved from <https://frontiersin.org>

Kunnskapsdepartementet. (2025). *Meld. St. 11 (2024–2025) Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning*.

Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (Fagskoleloven), LOV-2018-06-08-28.

Lov om universiteter og høyskoler (Universitets- og høyskoleloven), LOV-2005-04-01-15.

Migration Letters. (n.d.). *Exploring teacher competency in vocational education*. Retrieved from <https://migrationletters.com>

Nasjonalt Fagskoleråd. (2020). *Pedagogisk utdanningstilbud for lærere i fagskolen*. Rapport oversendt Kunnskapsdepartementet.

NIFU. (2025). *Kvalitetsbegreper i høyere yrkesfaglig utdanning*.

NOKUT. (2023). *Veileder for akkreditering av fagskoleutdanning*. Hentet fra <https://www.nokut.no/fagskole/regelverk-og-veiledning/veiledere/>

NOKUT. (u.å.-a). Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Hentet fra <https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring>

NOKUT. (u.å.-b). Begreper og termer i NKR. Hentet fra <https://www.nokut.no/siteassets/nkr/begreper-og-termer-i-nkr---tabell-1.pdf>

OECD. (n.d.). *Teachers and leaders in vocational education and training*. Retrieved from <https://oecd.org>

OsloMet. (2018). *Undersøkelse om fagskolelæreres kompetanse og arbeidslivstilknytning*.

ScienceDirect. (2025). *Generic skills in higher education – teachers' conceptions, practices, and institutional support*. Retrieved from <https://tandfonline.com>

Tandfonline. (2023). *The perceived pedagogical competence of teacher educators in vocational programs*. Retrieved from <https://tandfonline.com>

UTKAST